

№ 39, від 21 жовтня 2013 р.

**Міністру регіонального розвитку,
будівництва та житлово-комунального
господарства**
Темнику Геннадію Павловичу
01601, м. Київ,
вул. Велика Житомирська, 9

Шановний Геннадію Павловичу!

Принагідно засвідчуємо Вам свою повагу та звертаємось згідно Закону України «Про доступ до публічної інформації» із проханням відповідати на цей запит на інформацію щодо категорії складності об'єктів енергетики та об'єктів у сфері теплопостачання, в тому числі теплогенеруючі станції чи установки, теплові електростанції, теплоелектроцентралі, котельні, когенераційні установки тощо, які використовують біомасу та/або біогаз для виробництва тепла та/або електроенергії (надалі – «біомасові установки» та «біогазові установки»), а також їх кваліфікацію як об'єктів підвищеної небезпеки. Потреба у наданні цієї інформації виникла у світі листа Міністерства регіонального розвитку будівництва та житлово-комунального господарства України від 02.09.2013 для Ради міністрів Автономної республіки Крим, обласних, Київський та Севастопольській міській державній адміністрації. У цьому листі зазначено, що при визначенні категорії складності об'єктів будівництва відповідно до Додатку А ДСТУ-Н Б В.1.2-16:2013 до об'єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку, необхідно відносити устаткування для виробництва пару і гарячої води тепловою потужністю 200 кВт і більше з використанням органічного палива.

1. Загальне регулювання визначення категорії складності об'єкта будівництва

Згідно статті 32 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» категорія складності об'єкта будівництва визначається відповідно до державних будівельних норм та стандартів на підставі класу наслідків (відповідальності) такого об'єкта будівництва. Крім цього, порядок віднесення об'єктів до IV і V категорій складності визначається Кабінетом Міністрів України.

**2. Критерії для визначення категорії складності об'єкта будівництва у Постанові КМУ,
ДБН та ДСТУ**

Зазначений порядок було встановлено Постановою Кабінету Міністрів України від 27 квітня 2011 р. № 557. У Постанові повторюється положення з Закону, а також надається перелік ознак, за якими однозначно відносять до об'єктів будівництва до IV і V категорій складності (перебування постійне або періодичне певної кількості осіб, небезпека для осіб поза об'єктом, шкода внаслідок аварії, а також об'єкти підвищеної небезпеки). Клас наслідків (відповідальності) об'єкта будівництва визначається згідно з вимогами ДБН В.1.2-14-2009 "Загальні принципи забезпечення надійності та конструктивної безпеки будівель, споруд, будівельних конструкцій та основ" за рівнем можливих економічних збитків і (або) інших втрат, пов'язаних з припиненням експлуатації або втратою цілісності об'єкта (критерії схожі на ті, що у Постанові).

Вимоги визначення категорії складності об'єктів будівництва з урахуванням класу наслідків (відповідальності) встановлено як ДБН А.2.2-3-2012. «Склад та зміст проектної документації», так і ДСТУ-Н Б В.1.2-16:2013 «Визначення класу наслідків (відповідальності) та категорії складності об'єктів будівництва», які були прийняті згідно Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності». Зазначені документи містять практично ідентичні критерії для віднесення до IV і V категорій складності і вони в цілому впливають з Постанови КМУ та ДБН В.1.2-14-2009. Що стосується біомасових та біогазових установок, вони в цілому не мають відповідати критеріям IV і V категорій складності (перебування постійне або періодичне певної кількості осіб, небезпека для осіб поза об'єктом, шкода внаслідок аварії тощо). Однак, неоднозначним залишається питання, чи вони можуть розглядатися як об'єкти підвищеної небезпеки.

3. Біогазові та біомасові установки і об'єкти підвищеної небезпеки

Згідно Закону України «Про об'єкти підвищеної небезпеки» об'єкт підвищеної небезпеки - об'єкт, на якому використовуються, виготовляються, переробляються, зберігаються або транспортуються одна або кілька небезпечних речовин чи категорій речовин у кількості, що дорівнює або перевищує нормативно встановлені порогові маси, а також інші об'єкти як такі, що відповідно до закону є реальною загрозою виникнення надзвичайної ситуації техногенного та природного характеру. При цьому, порогова маса небезпечних речовин - нормативно встановлена маса окремої небезпечної речовини або категорії небезпечних речовин чи сумарна маса небезпечних речовин різних категорій.

Порогові маси небезпечних речовин встановлені Нормативами порогових мас небезпечних речовин для ідентифікації об'єктів підвищеної небезпеки, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 11 липня 2002 р. № 956. Вбачається, що нормативи не згадують біомасу як таку (однак, тут потрібно висновок технічного спеціаліста, що остаточно визначити). Проте, нормативи можуть стосуватися біогазових установок за таких умов:

«1) горючі (займисті) гази - гази, які утворюють у повітрі при нормальному тиску суміші, що сприяють поширенню полум'я в детонаційному чи дефлаграційному режимі або можуть горіти в повітрі в дифузійному режимі при витіканні струменем (факельне горіння), у тому числі:

горючі (займисті) стиснуті гази - гази, які знаходяться в апаратах, резервуарах або трубопроводах під тиском, що перевищує 0,1 МПа, і не можуть перебувати в рідкій фазі;

горючі (займисті) зріджені гази під тиском - гази, які знаходяться в апаратах, резервуарах або трубопроводах у рідкій фазі під тиском, що перевищує 0,1 МПа, та при температурі, що дорівнює або перевищує температуру навколишнього середовища;

горючі (займисті) кріогенно зріджені гази - гази, які знаходяться в апаратах, резервуарах або трубопроводах у рідкій фазі під тиском, що дорівнює 0,1 МПа, та при температурі нижчій від температури навколишнього середовища;».

На практиці, більшість біогазових установок не відповідають цим критеріям і не мають розглядатися як об'єкт підвищеної небезпеки.

Щодо іншої характеристики, а «саме об'єктів, що відповідно до закону є реальною загрозою виникнення надзвичайної ситуації техногенного та природного характеру», на разі, такого формального переліку законом не встановлено. Статтею 50 Кодексу цивільного судочинства визначені лише джерела небезпеки виникнення надзвичайних ситуацій техногенного характеру, в тому числі потенційно небезпечні об'єкти, об'єкти підвищеної небезпеки, інші об'єкти, що можуть створити загрозу виникнення аварії. Однак, ці об'єкти становлять лише потенційну

небезпеку згідно цього кодексу. Її реальність має оцінюватися у кожному окремому випадку, а загального порядку не встановлено. У будь-якому випадку, вбачається, що за цими критеріями біомасові та біогазові установки не мають розглядати як об'єкти підвищеної небезпеки.

4. Органічне паливо, об'єкти підвищеної небезпеки і об'єкти підвищеної екологічної небезпеки

Згідно статті 13 Закону України «Про екологічну експертизу» здійснення державної екологічної експертизи є обов'язковим для видів діяльності та об'єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку. Перелік видів діяльності та об'єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку, встановлюється Кабінетом Міністрів України. Відповідний перелік було затверджено Переліком видів діяльності та об'єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 27 липня 1995 р. № 554. Серед видів діяльності зазначено виробництво електроенергії і тепла на базі органічного палива (при чому, саме вид діяльності, а не об'єкт підвищеної екологічної небезпеки!!!).

По-перше, **перелік затверджено для цілей проведення обов'язкової екологічної експертизи, а не для цілей ідентифікації об'єктів підвищеної небезпеки** згідно Закону України «Про об'єкти підвищеної небезпеки». По-друге, немає визначення терміну «об'єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку» чи «вид діяльності, що становить становлять підвищену екологічну небезпеку». По-третє чітко не слідує, що ці об'єкти є *реальною загрозою виникнення надзвичайної ситуації техногенного та природного характеру*, що було б кваліфікуючою ознакою об'єкту підвищеної небезпеки згідно Закону України «Про об'єкти підвищеної небезпеки». Однак, на практиці, деякі державні органи ототожнюють об'єкт підвищеної екологічної небезпеки з об'єктом підвищеної небезпеки хоча підстави для цього сумнівні.

Крім цього, згідно зі статтею 1 Закону України «Про об'єкти підвищеної небезпеки» ідентифікація об'єктів підвищеної небезпеки - порядок визначення об'єктів підвищеної небезпеки *серед потенційно небезпечних об'єктів*. Потенційно небезпечний об'єкт - об'єкт, на якому можуть використовуватися або виготовляються, переробляються, зберігаються чи транспортуються небезпечні речовини, біологічні препарати, а також інші об'єкти, що за певних обставин можуть створити реальну загрозу виникнення аварії. Відповідно до пунктів 15 і 17 Методики ідентифікації потенційно небезпечних об'єктів, затвердженої Наказом МНС України 23.02.2006 № 98 наявність діяльності та/або об'єкту у Переліку видів діяльності та об'єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку є лише підставою для визнання такої діяльності або об'єкту потенційно небезпечним об'єктом. Відповідно до пункту 4 Порядку ідентифікації та обліку об'єктів підвищеної небезпеки, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 11 липня 2002 р. № 956 *потенційно небезпечний об'єкт вважається об'єктом підвищеної небезпеки відповідного класу у разі, коли значення сумарної маси небезпечної або декількох небезпечних речовин, що використовуються або виготовляються, переробляються, зберігаються чи транспортуються на об'єкті, дорівнює або перевищує встановлений норматив порогової маси*.

Згідно з зазначеним, висновок у пункті А. 2 Додатку А ДСТУ-Н Б В.1.2-16:2013 у тому, що *«виходячи з того, що об'єкти, які відповідно до Переліку видів діяльності та об'єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку ..., а також ті, проектування яких здійснюється з урахуванням вимог інженерно-технічних заходів цивільного захисту, є такими, що відповідно до Закону «Про ДСТУ-Н Б В.1.2-16:2013 11 об'єкти підвищеної небезпеки» ... несуть реальну*

загрозу виникнення надзвичайної ситуації техногенного та природного характеру, їх слід відносити до V категорії складності згідно з Порядком віднесення об'єктів будівництва до IV і V категорій складності» є хибним і не відповідає чинному законодавству. **А тому, біогазові та біомасові установки, навіть якщо вважатимуться виробництвом електроенергії і тепла на базі органічного палива, не мають автоматично вважатися об'єктами підвищеної небезпеки.** Вони можуть вважатися хіба що потенційно небезпечними об'єктами. Отже, у цьому випадку біогазові установки могли б розглядатися як об'єктами підвищеної небезпеки лише за умови досягнення порогових мас небезпечних речовин, як описувалося вище.

5. Визначення терміну «органічне паливо»

У постанові Кабінету Міністрів України від 27 липня 1995 р. № 554 дійсно зазначено серед видів діяльності, що становлять підвищену екологічну небезпеку, виробництво електроенергії і тепла на базі органічного палива.

Виходячи, з контексту низки законів вбачається, що законодавець не розглядає біогаз або біомасу як органічне паливо, а застосовує цей термін до традиційних палив. По перше, згідно статті 1 Закону України «Про тепlopостачання» енергоносії - **органічне паливо**, електроенергія, **нетрадиційні та поновлювані види енергії**, вторинні енергетичні ресурси. Отже, законодавець не відносить нетрадиційні та поновлювальні види енергії (в тому числі біогаз та біомаса згідно Закону України «Про альтернативні джерела енергії»). По друге, згідно статті 11 Закону України «Про комбіноване виробництво теплової та електричної енергії (когенерацію) та використання скидного енергопотенціалу» зазначається, що «як основне паливо використовується **традиційне (органічне) паливо...**». З цього формулювання можна зробити висновок, що законодавець ототожнює традиційне та органічне паливо, **а тому біогаз та біомаса, які є відновлювальними джерелами енергії згідно Закону України «Про альтернативні джерела енергії» від 20.02.2003 № 555-IV, не може вважатися органічним паливом.**

Крім того, чітке розмежування органічного палива і відновлювальних джерел енергії і тепла зустрічається у Комплексній державній програмі енергозбереження України, схваленої Постановою Кабінету Міністрів України від 5 лютого 1997 р. № 148 (Таблиця 2.7. Виробництво електроенергії /брутто/ за типами електростанцій, млрд. кВт·год.) і у Енергетичній стратегії України на період до 2030 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 березня 2006 р. N 145-р (Прогнозний паливно-енергетичний баланс України до 2030 року). Крім того, у Комплексній державній програмі енергозбереження України наводиться перелік органічного палива, який можна розглядати як вичерпний («Власне видобування **органічного палива (вугілля, природного газу, нафти)** буде збільшуватись, тому загальна зайнятість населення в цій галузі зростатиме»).

Виходячи з вищезазначеного, вбачається, що ані біомаса, ані біогаз не мають вважатися органічним паливом. Отже, біогазові та біомасові установки не можуть вважатися виробництвом електроенергії і тепла на базі органічного палива і розглядатися у рамках Переліку видів діяльності та об'єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку.

У зв'язку з вищевикладеним просимо підтвердити наше розуміння, що:

Об'єкти енергетики та об'єктів у сфері теплопостачання, в тому числі теплогенеруючі станції чи установки, теплові електростанції, теплоелектроцентралі, котельні, когенераційні установки тощо, які використовують біомасу та/або біогаз для виробництва тепла та/або електроенергії, не є об'єктом підвищеної, оскільки

- 1) параметри цих об'єктів на практиці не перевищують порогових мас небезпечних речовин встановлених Нормативами порогових мас небезпечних речовин для ідентифікації об'єктів підвищеної небезпеки; та*
- 2) ці об'єкти не входять до Переліку видів діяльності та об'єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку, а отже, не може на цій підставі вважатися об'єктом підвищеної небезпеки, тому що ані біомаса, ані біогаз не є органічним паливом за законодавством України;*
- 3) навіть якщо вони входили до Переліку видів діяльності та об'єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку, об'єкти та види діяльності, що ним передбачені є лише потенційно небезпечними об'єктами, а не об'єктами підвищеної небезпеки.*

Відповідно зазначені об'єкти не можуть вважатися автоматично об'єктами V категорії складності відповідно до Додатку А ДСТУ-Н Б В.1.2-16:2013 за відсутності інших ознак передбачених для такої категорії чинним законодавством України.

Просимо направити офіційну відповідь на цей запит у термін, передбачений статтею 20 Закону України «Про доступ до публічної інформації» (п'ять робочих днів) на поштову адресу 03067, Україна, Київ-67, а/с 66, та електронну адресу geletukha@uabio.org.

У разі необхідності просимо звертатись до нашого представника – Ківи Олени Сергіївни – за телефоном 044 453 28 56, або електронною поштою kiva@uabio.org.

З повагою,

Голова Правління

Г.Г. Гелетука

Провідний юридичний експерт

М.О. Сисоєв